

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-10-23

Vår referens

Jenny Lindvall

Utvecklingssamordnare

jenny.lindvall2@malmo.se

Ärende väckt av Vänsterpartiet - Granska HVB-hem ASN-2025-15855

Sammanfattning

Vänsterpartiet föreslår att arbetsmarknads- och socialnämnden granskar HVB för barn och unga och avslutar avtal med HVB som har kopplingar till kriminella aktörer.

I nuvarande avtal finns redan en klausul som möjliggör omedelbar hävning vid misstanke om brott. Från och med nästa år införs en skyldighet för kommuner att anmäla allvarliga brister till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Denna förändring förväntas bidra till snabbare och effektivare åtgärder när verksamheter brister.

Förvaltningen har tagit fram en handlingsplan mot välfärdsbrott vilken ska integreras i den ordinarie verksamhetsplaneringen.

Förvaltningen anser initiativet vara besvarat med vad som framförts i ärendet.

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser nämndinitiativet vara besvarat med vad som framförs i ärendet.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ (V) - Granska HVB-hem
- G-Tjänsteskrivelse-Ärende väckt av Vänsterpartiet-Granskning av HVB-hem

Beslutsplanering

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-09-25

ASN beredning 2025-10-29

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-11-06

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-11-20

Ärendet

Vänsterpartiet föreslår i ett nämndinitiativ att arbetsmarknads- och socialnämnden granskar HVB och avbryter avtal med hem som drivs av kriminella aktörer. Nämnden ska skärpa sina formuleringar i avtal som sluts för att enklare kunna stoppa samarbete med bolag som inte har rätt personal. Initiativtagaren föreslår också att nämnden ska upprätta bättre samverkan mellan andra kommuner för att förhindra samarbete med HVB som har personal som förekommer i belastningsregistret.

Ramavtal och direktupphandling

Nämnden har delegerat till Skånes kommuner att upphandla HVB för barn och unga. Skånes kommuner ansvarar för att följa upp och kontrollera dessa avtal.

HVB för barn och unga avropas i första hand från ramavtalet. I de fall det inte finns lämpliga alternativ inom ramavtalet görs direktupphandling av extern placering vid HVB.

Förvaltningen har rutiner för val av insatser från ramavtal och utanför ramavtal.

Förutsättningar avseende upphandlad vård

Lagen om offentlig upphandling (LOU) tillåter inte att man lägger in klausuler för att kunna häva avtal i efterhand. Kraven som ställs i upphandlingen måste vara proportionerliga i förhållande till den vara eller tjänst som upphandlas.

Det innebär att avtalets innehåll och möjligheten till uppföljning är helt beroende av att det redan i upphandlingsskedet har formulerats tydliga och relevanta krav på leverantören.

Det saknas lagstöd att göra bakgrundskontroller av leverantörens personal i samband med upphandling. Däremot finns ett krav att arbetsgivaren ska kontrollera utdrag ur misstanke- och belastningsregister innan anställning eller praktiktjänstgöring kan bli aktuell.

Enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn måste arbetsgivaren begära att den som erbjuder anställning visar upp ett registerutdrag ur misstanke- och belastningsregistret. Endast arbetsgivare har rätt att begära detta.

Nämnden kan i en upphandling eller avtal inte kräva att registerutdrag ska kunna visas upp för beställaren, för då går nämnden utanför vad en leverantör får göra enligt lagstiftningen.

Däremot ställs alltid krav i upphandlingar som innefattar tjänster till barn att leverantören ska begära registerutdrag och före avtalets start samt under hela avtalstiden kunna visa dokumentation över att registerkontrollen är genomförd och att det inte förekommer några anmärkningar.

Får förvaltningen kännedom om att personal eller bolaget har begått brott så finns skäl för att häva avtalet direkt.

Nationella beslut och förslag

På nationell nivå pågår flera initiativ och uppdrag som berör frågan som initiativtagarna har lyft.

Från och med 1 januari 2026 kommer kommuner att ha en anmälningsskyldighet till IVO när något inte står rätt till i tillståndspliktig verksamhet. Det innebär att kommuner måste anmäla om de misstänker att verksamheter som kräver tillstånd bedrivs utan tillstånd, eller om kommunen uppmärksammar allvarliga brister i en verksamhet.

Kommuner, SiS och privata utförare kommer att behöva betala en sanktionsavgift om de anställer personer eller erbjuder praktik och liknande utan att göra den registerkontroll som krävs vid boenden som tar emot barn.

IVO beslutar om sanktionsavgiften som ska vara 100 000 kr per överträdelse.

Regeringen har gett IVO i uppdrag att förbättra tillsynen av HVB för barn och unga.

IVO ska använda sina nuvarande verktyg och befogenheter för att göra tillsynen mer effektiv. Uppdraget innebär också att IVO ska ta fram ett förslag på hur kontrollen av ägare och ledning kan utökas och bli en återkommande del av tillsynsarbetet.

IVO ska genomföra sådan förstärkt tillsyn under år 2025.

Utredningen Hem för barn och unga (SOU 2025:84) föreslår skärpningar av kontroller av HVB. Tillstånd att bedriva hem för barn och unga ska vara tidsbegränsat och gälla för en period om fem år i taget. Vidare föreslås en skärpning av lämplighetsprövning vid ändringar i ägar- och ledningskretsen för bolagen.

IVO:s tillsyn över hem för barn och unga ska öka.

Regelbundna inspektioner föreslås ske minst två gånger per år i stället för en gång per år. Innehållet i IVO:s tillsyn föreslås bli reglerad. Bland annat ska IVO regelbundet kontrollera att verksamheten uppfyller kraven i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.

Regeringen har uppdragit åt en särskild utredare att föreslå åtgärder för att stärka kommunernas möjligheter att motverka oseriösa och kriminella utförare inom omsorgsmarknaden.

Regeringen ser ett behov att stärka förutsättningarna för kommunernas arbete mot oseriösa och kriminella utförare genom utökad informationstillgång i upphandlingar,

valfrihetssystem och uppföljningsarbete. (Åtgärder för en sund omsorgsmarknad, Dir. 2025:90)

Revisionsgranskning

Under hösten 2025 genomför stadsrevisionen en granskning; *Uppföljning av privata utförare*.

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen, arbetsmarknads- och socialnämnden samt funktionsstödnämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning av privata utförare.

Revisionen ska undersöka om Malmö stad säkerställer uppföljning och insyn i avtal med privata utförare enligt gällande program, om det finns tydlig roll- och ansvarsfördelning, etablerade system och rutiner för systematisk kontroll, om dessa rutiner faktiskt tillämpas samt om uppföljningsarbetet rapporteras till relevanta politiska organ.

Granskningen är planerad att genomföras under september till december och avrapporteras till revisorskollegiet i januari 2026.

Nämnden kommer att yttra sig över granskningsresultat och rekommendationer under våren 2026.

Förvaltningens övervägande

Att arbetsmarknads- och socialnämnden granskar HVB hem och avbryter avtal med hem som drivs av kriminella aktörer.

Att arbetsmarknads- och socialnämnden skärper sina formuleringar i avtal som sluts för att enklare kunna stoppa samarbete med bolag som inte har rätt personal.

I de avtal som förvaltningen tecknar vid direktupphandling finns en klausul som möjliggör omedelbar hävning av avtalet om uppgifter om brottslighet framkommer.

Förvaltningen har alltid möjlighet att avsluta avtalet om placeringen inte är bra för barnet.

När upphandling sker utanför ramavtal genom direktupphandling bistår IFO:s avtalsgrupp socialsekreterarna. De kontrollerar verksamhetens tillstånd mot IVO samt gör en kontroll av bolagets ekonomi, förändringar i ägar- och ledningsstruktur samt revisionsutlåtande.

Om det finns skäl görs en fördjupad kontroll av bolagets ekonomi med stöd av förvaltningens inköpsenhet. Detta görs innan avtal sluts, kontrollen kan resultera i en rekommendation att välja en annan leverantör. Enligt uppskattning resulterar ungefär tio procent av alla ärenden som inköpsenheten kontrollerar i en rekommendation att välja en annan leverantör. Kontrollerna gäller olika typer av insatser, inte enbart HVB.

Som en del av uppföljningen kan stickprov göras, exempelvis genom att jämföra bemanningslistor med inlämnade meritförteckningar. Om bemanningen inte överensstämmer med avtalade krav inleds en dialog med leverantören. Att häva avtalet är en sista åtgärd och föregås av samtal där leverantören får möjlighet att förklara eventuella avvikelser.

Att arbetsmarknads- och socialnämnden upprättar en bättre samverkan mellan andra kommuner för att förhindra samarbete med HVB-hem som har personal som förekommer i belastning registret.

Den största delen av förvaltningens placeringar av barn och unga på HVB görs genom avrop enligt villkoren i gällande ramavtal.

Skånes kommuner är ramavtalsägare och ansvarar för uppföljningen av avtalen. Kommunerna rapporterar till ramavtalsägarna om det finns brister via ett avvikelshanteringssystem.

Som beskrivet ovan kommer kommuner få en skyldighet att rapportera allvarliga brister till IVO. Genom ökad informationsdelning och transparens kommer kommunerna att få möjlighet att agera snabbare och mer effektivt vid allvarliga brister eller oegentligheter.

Pågående arbete inom området

Förvaltningen har en handlingsplan för att förebygga misstänkt brottslighet i välfärden.

Enligt planen ansvarar varje avdelning för att, utifrån de identifierade riskområdena, planera och genomföra relevanta åtgärder. Handlingsplanen ska integreras i den ordinarie verksamhetsplaneringen, i internkontrollplan och utgöra ett stöd i det förebyggande arbetet.

Under hösten 2025 har förvaltningen inlett en kartläggning av inkommande signaler kopplade till misstänkt brottslighet i välfärden. Arbetet syftar till att identifiera vilka typer av signaler som tas emot, varifrån de kommer och vad de kan indikera. I anslutning till detta planeras framtagandet av en gemensam arbetsgång och struktur för hur dessa signaler ska hanteras på ett systematiskt och rättssäkert sätt.

Det pågår samtidigt en genomlysning och komplettering av processen för placeringar.

Syftet är att utveckla ett arbetssätt som stärker kontrollen av leverantörer. Ambitionen är att dessa kontroller ska integreras i socialsekreterarnas ordinarie uppföljning av det enskilda barnet. Kartläggningen och de föreslagna förbättringarna planeras vara färdigställda i början av nästa år.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser nämndinitiativet vara besvarat med vad som framförs i ärendet.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef